

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 22.6.2006
KOM(2006) 319 lõplik

**KOMISJONI TEATIS
NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE**

„Jätksuutliku Euroopa veinisektori väljakujundamine“

**{SEK(2006) 770
SEK(2006) 780}**

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

„Jätkusuutliku Euroopa veinisektori väljakujundamine“

TAUSTTEAVE

Käesolev teatis kujutab endast komisjoni algatust, mis moodustab osa aastatel 2003,¹ 2004² ja 2005³ algatatud ühise põllumajanduspoliitika reformidest, mis hõlmavad kõiki peamisi põllumajandussektoreid peale veini- ja puuviljasektori ning köögiviljasektori. Nõudluse ja pakkumise tasakaalu halvenemine veinisektoris ning Euroopa ja rahvusvahelise veiniturule omased raskused nõuavad nimetatud sektori reformimist. Ka Euroopa Ülemkogu Göteborgi kohtumisel kokku lepitud ühenduse säästva arengu poliitika,⁴ uuendatud Lissaboni strateegia raames suuremat konkurentsivõimet hõlmav poliitika⁵ ning ühise põllumajanduspoliitika lihtsustamist ja paremat reguleerimist hõlmav poliitika⁶ viitavad nimetatud vajadusele.

Euroopa Liit (EL) on maailma suurim veinitootja, -tarbija, -eksportija ja -importija. EList pärit veini kvaliteeti tunnustatakse kogu maailmas. ELi veini hea maine tuleneb sellest, et siin on sadu aastaid valmistatud kvaliteetveine ning tänu sellele on kogu maailma tarbijatele pakutud väga kõrge kvaliteediga veinitoodangut. Lisaks annab veinitootmine lisaväärtust maastikule ja võimaldab tulusalt kasutada maad, mis võiks vastasel juhul harimata jääda. Tegemist on ka keskkonnahoiu mõttes kasuliku tegevusharuga, tingimusel et veinitootmine toimub keskkonnasõbralikul viisil.

ELi veinisektor on elujõuline majandusharu, eriti tööhõive ja eksporditulu seisukohalt. 2004. aastal andsid enam kui 1,5 miljonit ettevõtjat, kelle kasutuses on 3,4 miljonit hektarit maad (2% EL 25 riikide põllumajandusmaast), 5,4% põllumajandustoodangust. Veinitootmine moodustab ligikaudu 10% põllumajanduslikust tootmisest Prantsusmaal, Itaalias, Austrias, Portugalis, Luksemburgis ja Sloveenias ning veidi vähem Hispaanias.

Nõukogu määruses (EÜ) nr 1493/1999 (veinituru ühise korralduse kohta) on sätestatud eelkõige tootmispotentsiaali, turumehhanisme, veinivalmistusviise, veinide klassifitseerimist, märgistamist ja müüki hõlmav keerukas ELi süsteem. Ebaselgust suurendavad riigi ja piirkonna tasandil kehtestatud lisaeeskirjad. Ehkki sellised lisaeeskirjad on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, tuleb ka lihtsustamist ja läbipaistvust pidada õigustatud eesmärkideks.

Mitmed toetussüsteemid on aastate vältel jäänud muutumatuks, nagu ka nende kaudu pakutavad toetussummad. Kõik ühenduse eelarvest rahastatavad meetmed tuleb üle vaadata, eriti seepärast, et erakorralist destilleerimist rakendatakse üha suuremas ulatuses mitte ainult lauaveinide, vaid ka määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetveinide puhul.

¹ Ühise põllumajanduspoliitika üldine reform.

² Puuvill, humal, oliiviõli, tubakas.

³ Suhkur.

⁴ Eesistujariigi järeldused, 15.–16. juuni 2001.

⁵ KOM(2005) 24 (lõplik).

⁶ KOM(2005) 509 (lõplik).

Erakorraline destilleerimine, mis alguses oli kavandatud erandina, on laialdaselt muutumas tavapäraseks tegevuseks, mida viimasest viiest aastast on rakendatud kolmel. Mitmed liikmesriigid taotlesid veiniaastal 2005/2006 erakorralist destilleerimist lauaveini ja „kvaliteetveini“ märkimisväärsete koguste puhul, vaatamata tootmise vähenemisele 11% võrra. Seepärast tuleb tagada, et edaspidi rakendatav poliitika oleks kulutasuv ning et raha kulutataks mõistlikult. Lisaks on rahvatervise seisukohalt väljendatud muret, et alkoholsete jookide destilleerimiseks makstavad toetused langetavad kunstlikult suure alkoholisisaldusega veinipiirituste hinda.

Komisjon on läbi viinud ühenduse veinisektori alase uue poliitika valikuvõimalusi käsitleva mõju hindamise, et tagada kõnealuse poliitikavaldkonna koostoime muude ühenduse poliitikavaldkondadega. Mõju hindamisel osalesid kõik komisjoni asjaomased talitused ja vastav kokkuvõtte esitatakse koos käesoleva teatisega.

Komisjon käivitas tulevast poliitikat käsitleva avaliku arutelu ning pidas sidusrühmade osavõtul 16. veebruaril 2006 veiniseminari. Seminari dokumentidega on võimalik tutvuda Euroopa Komisjoni veebisaidil.⁷ Potentsiaalseid reformistsenaariume on arutanud ka veinialane nõuanderühm. Lisaks on koostöös mitmesuguste sidusrühmadega korraldatud mitmeid kahepoolseid kohtumisi.

1. PRAEGUNE OLUKORD JA KESKPIKK PROGNOOS VEINITURU KOHTA

Alates 1975.–1976. aastast on ületootmise probleemi Euroopas püütud lahendada tootmispotentsiaali piiramise poliitika abil ning tootmispiirkondadest püsiva loobumise toetamise teel, selle tulemusel on tootmispiirkonnad vähenenud 4,5 miljonilt hektarilt 1976. aastal 3,2 miljonile hektarile 2005. aastal. Samas on väljajuurimiskava lubatav valikuline rakendamine liikmesriikides alates 1996. aastast viinud väljajuurimise vähenemiseni, mis koos uusistutuseõiguste eraldamisega on varem saavutatud edu peaaegu olematuks muutnud. Viimasel viiel veiniaastal toodeti EL 25 riikides veini vahemikus 166–196 miljonit hektoliitrit.⁸ Määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetveinide osakaal on kogu ELi veinitootmises suurenenud ja on praegu peaaegu võrdne lauaveinide osakaaluga.

Veinitarbimine on viimastel kümnenditel ELis märkimisväärselt ja püsivalt vähenenud. See suundumus on avaldanud mõju eelkõige lauaveinide tarbimisele, samas kui määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetveinide tarbimine kasvab, mistõttu kahe kõnealuse veiniliigi tarbimise osakaal on praegu peaaegu võrdne.

Alates 1996. aastast on EL 25 riikidesse veinide importimise maht kasvanud 10% aastas, 2005. aastal moodustas see ligikaudu 11,8 miljonit hektoliitrit. Nn uue maailma veinid on ELis saavutanud märkimisväärse turuosa. Ühendusest eksportitud veini maht on alates 1996. aastast suurenenud, ent oluliselt aeglasemalt kui impordimaht. 2005. aastal moodustas ekspordimaht ligikaudu 13,2 miljonit hektoliitrit. Üldjuhul on EList eksporditava veini rahaline väärtus suurem imporditud veini rahalisest väärtusest.

Eeldusel, et veinituru ühist korraldust ei muudeta, ning arvestades tootmise, tarbimise ja kaubanduse dünaamika eeldatavaid suundumusi, kasvab ELi veinisektori keskpika prognoosi kohaselt 2010.–2011. aastani veini ületootmine kuni 27 miljoni hektoliitrini (15% toodangust) või 15 miljoni hektoliitrini (8,4% toodangust), kui alkoholsete jookide sektorile eraldatud

⁷ http://europa.eu.int/comm/agriculture/capreform/wine/index_en.htm

⁸ Kogu veinitootmine = veini tootmine + viinamarjavirrete ja -mahlade tootmine.

toetuste abil destilleeritud koguseid ülejääkide hulka ei arvata. Ületootmise probleem on eriti tõsine lauaveinide sektoris, ent ka määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetveinide puhul on olukord halvenenud. EL 27 riikide veinitasakaal on esitatud mõju hindamise kokkuvõttes.

2. KEHTIV VEINITURU ÜHINE KORRALDUS

Veinituru ühine korraldus põhineb kõikehõlmaval, ent samas keerukal poliitiliste vahendite kogumil. Tootmispotentsiaali reguleerimiseks on töötatud välja kolm meetet, millega piiratakse istutusõigusi ja toetatakse struktuurimuutusi a) püsiva väljajuurimise abil ning b) istanduste ümberkujundamis- ja muutmiskavade kaudu, mille eesmärk on viia kvaliteet ning kvantiteet vastavusse tarbimisnõudlusega. Istutusõiguste piirangud, sealhulgas uusistutuse keeld, kehtivad 31. juulini 2010.

Siseturumeetmed on sellised traditsioonilised meetmed nagu veiniülejääkide erakorraline destilleerimine ja mitmeotstarbelistest viinamarjadest valmistatud veini ülejääkide destilleerimine. Eesmärk on piirata hinnalangust. Samuti on ette nähtud sette ja pressimisjääkide kui veinitootmise kõrvalsaaduste kohustuslik destilleerimine, et vältida viinamarjade ülepressimist ja parandada veini kvaliteeti. Veel üks meede on lauaveini destilleerimine alkoholsete jookide tööstuses kasutatavaks joogialkoholiks, mille eesmärk on säilitada alkoholsete jookide sektori teatavad osad veinide turustamise traditsiooniliste kanalitena.

Selleks et vältida turuhäireid ja nende tagajärgi, makstakse toetust veinide ja viinamarjavirrete ajutise eraladustamise eest. Lisaks on võimalik saada toetust viinamarjavirrete alternatiivse kasutamise eest, eelkõige rikastamise ja viinamarjamahla valmistamise eest. Veinituru ühine korraldus hõlmab ka traditsioonilisi kaubandusmehhanisme, nagu maksud, eksporditoetused ja litsentsid. Samuti on sõlmitud lepingud väljaspool ELi asuvate riikidega.

Erinevalt enamikust muudest turgudest on veinituru ühise korralduse raames kehtestatud täielik eeskirjade kogum, mis hõlmab määratlusi, määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetveine, geograafilise tähisega lauaveine, veinivalmistusviise ja toodete märgistamist ning mille eesmärk on tagada tarbijate seisukohalt oluline õiglane ja läbipaistev kvaliteedistandard.

3. VEINITURU PRAEGUSE ÜHISE KORRALDUSE JA MUUTUVA OLUKORRAGA SEOTUD RASKUSED

3.1. Turuolukord

- ELi veinitarbimine väheneb igal aastal ligikaudu 750 000 hektoliitrit ehk 0,65%.
- Üldised ja veiniga seotud tarbimismudelid muutuvad koos muutustega inimeste elustiilis.
- Struktuurilised ülejäägid moodustavad ligikaudu 15 miljonit hektoliitrit, mis vastab umbes 8,4%le EL 27 riikide veinitoodangust.
- Sekkumisega (destilleerimine) on vaja kõrvaldada ligikaudu 15% aastasest veinitoodangust.

- Ühe aasta toodangut ületavad veinivarud suurenevad ning nende realiseerimine on üsna ebatõenäoline. Kõnealune suundumus toob kaasa hinnalanguse ja avaldab mõju tootjate sissetulekutele.
- Import kasvab ekspordist kiiremini; vahe väheneb ja peagi võib import ekspordi ületada. Ülemaailmne veinikaubandus on juba vägagi liberaliseeritud ning ELi veiniimpordimaksud on madalad.
- Nn uue maailma veinide tootmise ja müügi murranguline kasv osutab vajadusele suurendada ELi veinitootjate konkurentsivõimet.

3.2. Tootmispotentsiaali reguleerimine

- Tootmispotentsiaali piiramise eesmärgil rakendatava istutusõiguste piirangu mõju vähendavad uute täiendavate istutusõiguste andmine ja saagi suurenemine mõnedes liikmesriikides.
- Istutusõigused suurendavad tootmiskulusid ja pidurdavad ettevõtete struktuuri ratsionaliseerimist ning vähendavad seeläbi konkurentsivõimet.
- Väljaspool ELi asuvates riikides selliseid istutuspiiranguid ei rakendata.
- Istanduste ümberkujundamis- ja muutmiskava on võimaldanud tootjatel minna üle „kvaliteetveinide“ tootmisele, ent see võib viia tootmise kasvuni. Mõnel juhul võivad ümberkujundamis- ja muutmismeetmed hõlmata istanduste tavapärasest uuendamist, mis ei vasta soovitud eesmärgile.
- Väljajuurimiskava kasutamine on pärast 1996. aastat sisuliselt lõppenud.
- Palju aastaid on juba möödunud, kuid mõned liikmesriigid ei ole ikka veel hakanud tegelema teatavate nn nõuetele mittevastavate viinamarjaistandustega (istutatud enne 1. septembrit 1998) ega taganud teatavate nn ebaseaduslike viinamarjaistanduste (istutatud pärast 1. septembrit 1998) väljajuurimist. Piirkonnad, mille puhul reguleerimisest on keeldutud ja mida ikka veel uuritakse, moodustavad ligikaudu 68 100 hektarit ehk ligikaudu 2% EL 25 riikide kõikidest viinamarjaistandustest.

3.3. Turutoetusmeetmed

- Destilleerimine kui turutoetusmeede ei ole viinamarjakasvatajate sissetulekute tagamise seisukohalt kuigi tõhus ja see toimib püsiva turustamismehhanismina, mistõttu tekivad realiseerimatud ülejäägid ka edaspidi.
- Erakorralist destilleerimist, mis oli algselt kavandatud konjunktuursete ülejääkide probleemi lahendamiseks, kasutatakse struktuurimeetmena ja see hõlmab praegu ka „kvaliteetveine“.
- Eraladustamise toetamise süsteem on muutunud struktuurimeetmeks. Veini ladustamise kulud peaks katma vastav tööstusharu.

3.4. Veinivalmistusviisid, geograafilised tähised ja märgistamine

- Veinivalmistusviiside kasutuselevõtmise ja kohandamise menetluste jäikus takistab konkurentsivõime kasvu.

- ELi eeskirjad on liiga keerulised, eriti määratluste, veinivalmistusviiside ja liigitamise (s.t määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetveinide, geograafilise tähisega lauaveinide ja lauaveinide) osas.
- Määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetveinide osas puudub rahvusvaheline „kvaliteedikontseptsioon“. Samuti ei viidata ühenduse õigusaktides „geograafilise tähise“ kontseptsioonile, nagu see on määratletud Maailma Kaubandusorganisatsiooni intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide (TRIPS) lepingus. Lisaks on viimastel kümnenditel kasvanud määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetveinide ja geograafilise tähisega lauaveinide hulk, mis tekitab tarbijates segadust, nõrgendab ühenduse geograafilise tähise poliitikat ELis ja mujal maailmas ning halvendab turuolukorda.
- Märgistamine
 - Tarbijates tekitavad segadust veinide märgistused, mille aluseks on keerukas õiguslik süsteem, mis koosneb eri veinikategooriaid ja mõningaid tootepõhiseid üksikasju eri viisil käsitlevatest õigusaktidest.
 - Teatavad jäigad märgistamiseskirjad takistavad Euroopa veinide turustamist. Üks oluline takistus on geograafilise tähiseta lauaveinide puhul aastakäigu ja viinamarjasordi märkimise keeld.
 - Väljaspool ELi asuvad riigid kritiseerivad pidevalt Euroopa märgistamiseskirju neis sätestatud müügiääratluste (näiteks määratletud piirkondades valmistatud kvaliteetvein, geograafilise tähisega lauavein, lauavein), valikuliste tähistuste, pudelikujude kasutamise piiramise ja traditsiooniliste mõistete alase poliitika tõttu. Eespool esitatust tulenevalt tuleks märgistamiseskirjade ülevaatamisel arvesse võtta nende mõju toodete impordimisele kolmandatest riikidest ja EÜ rahvusvahelisi kohustusi.
- Sõltumatust analüüsist ilmnes, et veinivalmistusviiside asjakohane liberaliseerimine kooskõlas Rahvusvahelise Veiniameti (OIV) eeskirjadega ning toodangu tarbijasõbralikum märgistamine võimaldaks ELi veinitootjatel laiendada oma turustusvõimalusi ja tõhustada turustamist, et seeläbi suurendada nende konkurentsivõimet ja tagada struktuuriline tasakaal.

3.5. Tervis ja elustiil

Viimastel aastatel on kasvanud mure seoses alkoholi liigtarvitamise suurenemisega noorte seas. Samas on ilmnenud teatavad positiivsed mõjud eakamate inimeste tervisele. Kõikidele asjaomastele isikutele tuleb edastada teavet mõõduka ja vastutustundliku veinitarbimise eeliste, aga ka alkoholi kahjulikkuse kohta. Ühenduse poliitika peab kõnealust põhimõtet peegeldama.

4. ELI UUE VEINIPOLIITIKA EESMÄRGID

Eespool esitatut arvestades peaks uus poliitika tagama tootjate jätkusuutlikkuse, kindlustama Bulgaaria ja Rumeenia sujuva integreerimise ning meie rahvusvaheliste kohustuste täieliku täitmise. ELi veinisektoris toodetakse maailma primaid veine ja

sellel on väga suur potentsiaal, mida tuleks jätkusuutlikul moel arendada. Samuti tuleb uue poliitika abil reageerida muutuvatele oludele, et:

- suurendada ELi veinitootjate konkurentsivõimet; tugevdada ELi kvaliteetveinide kui maailma parimate veinide mainet; võita tagasi vanad turud ja leida uued nii ELis kui ka mujal maailmas;
- luua veinisektorit hõlmav süsteem, mille aluseks on selged, lihtsad ja tõhusad eeskirjad, millega tagatakse pakkumise ja nõudluse tasakaal;
- luua veinisektorit hõlmav süsteem, millega säilitatakse ELi veinitootmise parimad traditsioonid, tugevdatakse mitmete maapiirkondade sotsiaalset struktuuri ja tagatakse keskkonnasõbralik tootmine.

ELi uue veinipoliitikaga tuleb samuti arvesse võtta ühiskonna kasvavat muret tervishoiu- ja tarbijakaitseküsimustes.

5. MÕJU HINDAMISE RAAMES KÄSITLETUD VALIKUVÕIMALUSED, MIS EI PAKU PIISAVAT LAHENDUST

Võttes arvesse veinisektori olukorda ja seatud poliitilisi eesmärke, kaalus komisjon veinituru ühise korralduse reformimise nelja võimalust. Kolm võimalust – praeguse olukorra säilitamine, veinituru ühise korralduse reformimine vastavalt ühise põllumajanduspoliitika reformi mudelile ning täieliku reguleerimise lõpetamise suunas liikumine – ei taga veinisektori probleemidele, vajadustele ja eripäradele piisavaid lahendusi.

5.1. Praeguse olukorra säilitamine koos mõnede piiratud ulatusega muudatustega

Arvestades veinituru praeguse ühise korralduse märkimisväärseid probleeme, mis on seotud:

- parema turutasakaalu saavutamise vajadusega,
- eeskirjade (eelkõige istutuspiirangute) korrektse kohaldamisega mõnes liikmesriigis ja
- vastavusega reformitud ühisele põllumajanduspoliitikale,

ei oleks üksnes pealiskaudne parandamine majanduslikult ega poliitiliselt jätkusuutlik lahendus.

Praegune veinituru ühine korraldus ei ole kaotanud ülejääkide probleemi ega andnud vastuseid muudele probleemidele – eelkõige konkurentsivõime vähenemisele, millele viitavad erakorralise destilleerimise taotlused ja väljaspool ELi asuvatest riikidest pärit veinide osakaalu suurenemine ELi turgudel. Sidusrühmad on jõudnud ühisele veendumusele, et turukorralduses tuleks teha olulisi muudatusi.

5.2. Reformimine vastavalt ühise põllumajanduspoliitika reformi põhimõtetele

Ühise põllumajanduspoliitika reformimisega kaasnenud peamised uuendused on otsetoetuste lahutamine tootmise liigist ning ühtse otsemaksete kava rakendamine. Kõnealuste uuenduste märkimisväärsed eelised seisnevad põllumajandustootmise

paindlikkuses, turule orienteerituses ja WTOle soodsas liigitamises nn rohelisse kategooriasse. Reformi üks võimalik mehhanism võiks olla veinituru ühise korralduse osalise või kogu eelarve suunamine viinamarjaistandustele makstavateks otsetoetusteks, mis võiksid sisalduda ühtses otsemaksete kavas. Samuti võiks reform kaasa aidata eeskirjade märkimisväärsele lihtsustamisele ja nõuete järgimise alaste eeskirjade rakendamisele kõikide viinamarjakasvatajate puhul. Erinevalt muudest sektoritest puudub veinisektori puhul ilmselge õiglane viis toetuste jagamiseks ühtsete otsemaksete kava alusel.

Praegust eelarvet arvesse võttes oleks toodanguga sidumata toetuste võimalik summa püskikultuuride puhul väga väike ega korvaks ilmselt turutoetuse kaotust paljude viinamarjakasvatajate puhul.

Turumeetmete kaotamine ning toodanguga sidumata sissetulekutoetuste kohaldamine kannaks vastutuse muutuva turuolukorraga kohandumise eest täielikult üle tootjatele. Kui rakendada ainult nimetatud süsteemi, peaks olema võimalik saavutada tasakaalustatud turg, kuid üksnes keskpikas või pikas perspektiivis ja ilmselt alles pärast märkimisväärset kriisi veinisektoris, mille tulemuseks on laialdane kohandumisprotsess.

5.3. Veinituru reguleerimise lõpetamine

Täielik reguleerimise lõpetamine tähendaks kõikide tootmispotentsiaali ja turu reguleerimiseks kehtestatud poliitiliste vahendite kaotamist. Veinisektori täieliku liberaliseerimise eelduseks oleks selliste meetmete nagu uusistutuse keeld, väljajuurimine, ümberkujundamine ja muutmise poliitika ning kõikide turumeetmete kaotamine. Eelarvet kärbitaks või see viidaks maaelu arendamise üldise poliitika teise samba alla.

Sellise poliitika kiire rakendamisega kaasnevad karmid muutused ja sellega seotud struktuurimeetmete puudumine tooksid asjaomastele piirkondadele lühiajalises perspektiivis kaasa rängad majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed.

6. VEINITURU ÜHISE KORRALDUSE PÕHJALIK REFORMIMINE

Arvestades veinisektori probleeme, selle potentsiaali ja eripärasid ning tuginedes mõju hindamise käigus läbi viidud põhjalikule analüüsile, tuleb mõnda, et veiniturule omane ühine korraldus tuleb säilitada, ent seda tuleb kahtlemata põhjalikult reformida.

Kõige olulisem ülesanne on kohandada õiguslik raamistik ja tootmisstruktuur nii, et saavutatakse jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline Euroopa veinitööstus, millel oleksid head väljavaated pikas perspektiivis ning millega samaaegselt tagatakse eelarvevahendite võimalikult kulutasuv kasutamise.

Komisjon käsitab kõnealust alternatiivi probleemide lahendamise asjakohaseima viisina. Komisjon on määratlenud kaks tegevussuunda. Esimene võimaldaks praegused probleemid kiiresti lahendada, ent eeldaks kiireid ja tõsiseid muutusi veinisektoris. Teine võimalus annaks sama tulemuse, ent järk-järgult ja pikema aja jooksul. See võimaldaks maapiirkondade majandusel ja sotsiaalsetel struktuuridel muutustega sujuvamalt kohaneda.

6.1. Veinituru ühise korralduse põhjalik reform – võimalus A – üheetapiline

Istutusõiguste ja väljajuurimiskava kaotamine

Istutusõiguste piirangute süsteemil lastakse 1. augustil 2010 aeguda või kaotatakse see viivitamata. Samas piiraksid geograafiliste tähiste kasutamise õigusi käsitlevad eeskirjad tegelikult hektarite arvu.

Ka praegune väljajuurimiskava kaotataks samal ajal.

Veinitootja kulul väljajuuritud viinamarjaistanduse iga hektar arvestatakse piirkonna hulka, mille eest on õigus saada toetust ühtsete otsemaksete kava alusel.

6.2. Veinituru ühise korralduse põhjalik reform – võimalus B – kaheetapiline

Kõnealune lähenemine oleks sarnane suhkrusektoris rakendatud kavaga – esimeses etapis taastatakse turu tasakaal ja teises etapis keskendutakse konkurentsivõime suurendamisele, mille üheks osaks on istutusõiguste kaotamine. Võimaluse B peamine omadus oleks struktuuri muutmine, s.t väljajuurimiskava ajutine reaktiveerimine. Istutusõiguste piirangute süsteemi pikendatakse kuni 2013. aastani, mil see aegub. Väiksema konkurentsivõimega veinivõttejatel oleks tugev stiimul oma istutusõiguste müümiseks. Konkurentsivõimelisemad tootjad peaksid kiiresti ja senisest rohkem keskenduma oma ettevõtete konkurentsivõime suurendamisele, kuna istutusõigustega kaasnevad kulud ei takistaks enam laienemist. Keskpikas ja pikas perspektiivis peaks kõnealune süsteem vähendama tootmise püsikulusid.

Väljajuurimise eest makstav tasu kehtestatakse huvipakkuval tasemel. Selleks et edendada väljajuurimist alates esimesest aastast, nähakse ette nimetatud tasu vähenemine istutusõiguste kehtivusaja ülejäänud osa jooksul. Eesmärk on juurida viie aasta jooksul ELis välja 400 000 hektarit, kusjuures toetuste maksimumsumma oleks ligikaudu 2400 miljonit eurot.

Viinamarjakasvatajatel peaks olema vabadus otsustada, kas juurida istandused välja või mitte.

Varem veinivõtteamiseks kasutatud põllumajandusmaa, kust viinapuud on välja juuritud, kvalifitseeritaks alana, mille eest on õigus saada toetust ühtse otsemaksete kava alusel toodanguga sidumata otsetoetuste keskmise piirkondliku summa ulatuses.

Liikmesriikide assigneeringutele võiks lisada teatava summa ühe väljajuuritud hektari kohta.

Väljajuurimise eest makstava tasu saamise eeldusena sätestatakse kohustus täita teatavad minimaalsed keskkonnanõuded, et vältida maa seisukorra halvenemist.

6.3. VÕIMALUSTE A JA B ÜHISED JOONED

Mõlemad võimalused sisaldavad järgmisi ühiseid jooni.

6.3.1. Turukorraldusmeetmete kaotamine ja senisest enam tulevikku suunatud meetmete rakendamine

Viivitamata kaotatakse järgmised turukorraldusmeetmed:

- toetus kõrvalsaaduste destilleerimiseks,
- alkoholsete jookide ja mitmeotstarbeliste viinamarjade destilleerimine,
- toetus eraladustamiseks,
- viinamarjavirretega seoses makstav toetus rikastamiseks ja viinamarjamahla tootmiseks.

Erakorralise destilleerimise meede kaotatakse või asendatakse alternatiivse kaitsemehhanismiga, kasutades riiklike assigneeringuid.

6.3.2. Riiklikud assigneeringud

Igale veiniproduktiga tegelevale liikmesriigile nähakse ette eelarvelised assigneeringud, mis arvutatakse objektiivsete kriteeriumide alusel ja mille arvelt liikmesriik võib rahastada sobivana käsitatavaid meetmeid. Samas tuleb märkida, et väljajuurimisega seotud kulude puudumise tõttu saab esialgu rohkem vahendeid eraldada võimaluse A alusel.

Liikmesriigid võivad nimetatud assigneeringuid kasutada teatavate erakorraliste meetmete rahastamiseks, näiteks kindlustussummade katmiseks loodusõnnetuste puhul, sissetulekute vähenemise katteks, valdkonnapõhise investeerimisfondi halduskulude katteks⁹ ning selliste meetmete rahastamiseks nagu valmimata viinamarjade koristamine. Riiklike assigneeringute kasutamise aluseks oleksid teatavad ühised eeskirjad (sealhulgas minimaalsed keskkonnanõuded), mille eesmärk on vältida konkurentsimoonutusi, ja komisjoni heakskiit konkreetsele riiklikule programmile.

Viinamarjaistanduste ümberkujundamis- ja muutmiskavade elluviimine toimuks riiklike assigneeringute alusel.

6.3.3. Maaelu arendamine

Mitmed meetmed võiksid sisalduda liikmesriikides vastu võetud maaelu arendamise kavades. Viinamarjakasvatajaid oleks võimalik märkimisväärselt toetada ennetähtaegse pensionilejäämise ja põllumajanduslike keskkonnatoetuste abil. Põllumajandusettevõtjad, kes otsustavad lõpetada kogu tulundusliku põllumajandustegevuse, et anda põllumajandusettevõtte üle teistele ettevõtjatele, võiksid saada hüvitist maksimumsummas 18 000 eurot aastas ja kokku kuni 180 000 eurot kuni 15 aasta eest. Viinamarjaistanduste/kultuurmaastike hooldamisel kantud lisakulude ja saamatajäänud sissetulekute katmiseks rakendatavate põllumajanduslike keskkonnatoetuste maksimumsumma võib viie kuni seitsme aasta jooksul olla 900 eurot hektari kohta. Arvestades, et 2007.–2013. aasta maaelu arendamise kavandamisprotsess on lõpetamata, ning et edendada nimetatud meetmeid, oleks vaja rahalised vahendid kanda ühest eelarverubriigist teise (ühelt poolt turutoetused ja otsemaksud ning teiselt poolt maaelu arendamine) ja muuta need veiniproduktipiirkondade jaoks sihtotstarbeliseks sarnaselt tubaka- ja puuvillasektoris tehtuga. Sellistel arengukavadel võiks tulevikus olla oluline roll ka

⁹ KOM(2005)74 (lõplik).

veinisektori sidusrühmade majandusliku heaolu tagamisel ning keskkonna kaitsmisel veinitootmisega tegelevates piirkondades.

6.3.4. Kvaliteedipoliitika / geograafilised tähised

Kvaliteedipoliitika muudetakse selgemaks, lihtsamaks, läbipaistvamaks ja seega tõhusamaks järgmiselt.

- a) Kvaliteedi reguleerimise alase kehtiva raamistiku põhjalik läbivaatamine, mille eesmärk on edendada EÜ kvaliteedipoliitika vastavust rahvusvahelistele eeskirjadele. Nimetatud raamistik tuleks eelkõige viia vastavusse intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu sätetega. Lisaks viiakse veinituru ühises korralduses sisalduv veinikvaliteedipoliitika kooskõlla horisontaalse kvaliteedipoliitikaga (mis käsitleb kaitstud geograafilisi tähiseid ja kaitstud päritolunimetusi). Komisjon teeb ettepaneku kehtestada kaks veiniklassi: geograafilise tähiseta vein ja geograafilise tähisega vein. Geograafilise tähisega veinid jaguneksid omakorda kaitstud geograafilise tähisega veinideks ja kaitstud päritolunimetusega veinideks. Sel juhul tuleks kehtestada geograafiliste tähiste registreerimise ja kaitse menetlus.
- b) ELi kvaliteetveinide kontseptsiooni aluseks on geograafiline päritolu (määratletud piirkonnas valmistatud kvaliteetvein). EL soovib kinnitada, kohandada, propageerida ja edendada kõnealust kontseptsiooni kogu maailmas.
- c) Kutsealadevaheliste organisatsioonide rolli suurendamine, et võimaldada neil kontrollida ja reguleerida nende territooriumil valmistatava veini kvaliteeti. Samuti tuleks tugevdada kontrollimehhanisme, eelkõige *vin de cépage*'i valmistamise puhul.

6.3.5. Veinivalmistustavad

Veinivalmistustavade osas teeb komisjon ettepaneku:

- anda vastutus uute veinivalmistustavade kinnitamise või olemasolevate veinivalmistustavade muutmise, sh ühenduse õigustiku ülevõtmise eest nõukogult komisjonile;
- tunnustada Rahvusvahelise Veiniameti heakskiidetud veinivalmistustavasid ja töötada komisjoni tasandil läbi nende ülevõtmine mõnda komisjoni määrusesse;
- lubada kasutada rahvusvaheliselt juba kokku lepitud veinivalmistustavasid asjaomastesse sihtkohtadesse eksporditava veini valmistamiseks ELis;
- jätta välja veini minimaalse alkoholisisalduse nõue, mis muutub ülearuseks seoses ettepanekuga piirata rikastamist ja seoses asjaoluga, et turustatud veini puhul on minimaalne alkoholisisaldus juba õigusaktidega kehtestatud;
- tagada keskkonnakaitse vastuvõetav miinimumtase veinivalmistamisprotsessi käigus.

6.3.6. Rikastamine

Suhkrureform rõhutab probleeme, mis kaasnevad suhkru kasutamisega viinamarjavirde asemel veini alkoholisisalduse rikastamiseks. On kolm võimalust:

suurendada viinamarjavirde eest makstavat toetust, hüvitada suhkruhinna langus, jätta toetuse tase samaks, mis võib rikkuda tasakaalu, või tühistada toetused ja keelata suhkru kasutamine. Tasakaalu osas käsitab komisjon viimast võimalust kõige eelisterohkemana, sest selle tulemuseks oleks eelarvevahendite märkimisväärne kokkuhoid ja viinamarjavirde turustamise võimaluste kasv.

Lisaks teeb komisjon ettepaneku vähendada (viinamarjavirde abil) rikastamise maksimumtasest 2%le, välja arvatud viinamarjakasvatusevööndis C (ehk Prantsusmaa, Hispaania, Portugali, Slovakkia, Itaalia, Ungari, Sloveenia, Kreeka, Küprose ja Malta teatavates osades) kasvatatud viinamarjade puhul, kus maksimum peaks olema 1%.

6.3.7. Märgistamine

Komisjon teeb ettepaneku märgistamisnõuete lihtsustamiseks ning kehtestab ühtse õigusliku raamistiku, mida kohaldatakse kõigi veinikategooriate ja nendega seotud üksikasjade suhtes. Kõnealust süsteemi kohandatakse vastavalt tarbijate vajadustele ja see oleks veinikvaliteedipoliitikaga paremini kooskõlas. Täpsemalt nähtaks kõnealuses raamistikus ette järgmist:

- pädevuse andmine nõukogult komisjonile;
- ühtse õigusliku vahendi kasutamine kõikide veinide puhul, mis eeldab horisontaalseid märgistusnõudeid sisaldava direktiivi 2000/13/EÜ täiendamist veinisektori eripärasid arvestaval viisil seoses kohustuslike ja valikuliste märgistamisnõuetega;
- märgistamispoliitika paindlikkuse suurendamine Maailma Kaubandusorganisatsiooni tegevuspõhimõtteid arvestades järgneva abil: 1) geograafilise tähisega ja geograafilise tähiseta veinide märgistamise eeskirjade ühtlustamine, ennekõike geograafilise tähiseta veinide puhul viinamarjasordi ja aastakäigu osutamise lihtsustamine, et võimaldada ELi veinitootjatel turustada nn uue maailma veinitüüpe (ainult üks viinamarjasort), et seeläbi anda ELi veinitootjatele ELi väliste konkurentidega võrdsed võimalused; 2) traditsioonilise mõistete süsteemi säilitamine ja parandamine; 3) kaubamärgipoliitika kohandamine; 4) keelereeglite muutmine veinisektoris, et võimaldada keelte kasutamisel suuremat paindlikkust; 5) tervishoiu ja tarbijakaitse tagamine ning vastava teabe edastamine; 6) tarbijate täielik teavitamine toote päritolust vastavate jälgitavust käsitlevate märgistamiseeskirjade kaudu; ning 7) tarbijate teavitamise võimaldamine tootmisviiside keskkonnaaspektide kohta.

6.3.8. Edendamine ja teavitamine

Mitmed sidusrühmad on rõhutanud (eriti 16. veebruaril toimunud seminaril) vajadust pöörata rohkem tähelepanu veinide turustamisele. Komisjon kavatses aktiivselt püüelda vastutustundliku reklaami- ja teavitamispoliitika kehtestamise poole. Ambitsioonikate edendamisprojektide elluviimiseks väljaspool ELi tuleks kasutada kõiki kehtivates ühenduse õigusaktides sisalduvaid võimalusi.

Samuti võiks kaaluda vastutustundlikku/mõõdukat veinitarbimist käsitlevate teavituskampaaniate läbiviimist ELis.

6.3.9. Keskkond

Komisjon kavatseb tagada selle, et veinisektori reformiga vähendataks viinamarjade kasvatamisest ja veinide valmistamisest tulenevat keskkonnamõju. Täpsemalt kavatseb komisjon veinisektori suhtes kehtestada teatavad minimaalsed keskkonnanõuded, mis hõlmavad nimetatud sektorist tulenevat koormust keskkonnale (s.o eelkõige pinnase erosiooni ja saastamist, taimekaitsevahendite kasutamist ning jäätmeäitlust).

6.3.10. WTO

Kõnealuse põhjaliku reformi oluline tunnusjoon on muuta uus veinituru ühine korraldus WTO-sõbralikuks. Seepärast kõrvaldatakse praegused kaubandust moonutavad (nn kollane kategooria) sekkumismeetmed ning sisemiste toetusmeetmete jätkudes eelistatakse nn roheliste kategooriasse kuuluvaid meetmeid. Samadel alustel vaadatakse läbi kehtiv keeld imporditud viinamarjavirdest veini valmistada ja keeld ühendusest pärit veinide segamise kohta väljastpoolt ELi pärit veinidega.

7. NN NÕUETELE MITTEVASTAVAD JA EBASEADUSLIKUD ISTANDUSED

Istutamiskeelu tühistamisele vaatamata on liikmesriikide ettevõtjad kohustatud järgima kehtivaid ühenduse õigusakte nn nõuetele mittevastavate ja ebaseaduslike viinamarjaistanduste osas. Kõnealuste õigusaktide järgimine on veinituru ühise korralduse toimimise seisukohalt ülioluline. Kui asjaomaseid õigusakte ei järgita, jätkab komisjon asjakohaste meetmete võtmist raamatupidamisarvestuse kontrollimise menetluste raames või algatab vajaduse korral rikkumismenetlused asutamislepingu artikli 226 alusel.

8. MÕJU EELARVELE

Täpsed prognoosid eespool esitatud meetmete mõju kohta eelarvele koostatakse pärast ametlike õiguslike ettepanekute esitamist. Kõnealuste meetmete finantsmõju ei ületa siiski viimastel aastatel tehtud kulutusi.

9. LÕPETUSEKS

Komisjon on arvamisel, et veinituru ühise korralduse põhjalik reformimine on vajalik.

Kavandatavate muudatuste lõplik rakendamine peaks kaasa tooma lihtsustamise ja parema reguleerimise ning avaldama positiivset mõju juhtimiskulude ja statistikaalase järelevalvega seotud kulude piiramisele, rakendamise ja kontrollimise lihtsustamisele ning seega pettuste ja avaliku sektori vahendite väärkasutamise ohu vähendamisele. Lisaks suurendaksid kõnealused muudatused juhtimise tõhusust subsidiaarsuse põhimõtte tõhusama rakendamise kaudu ning võimaldaksid liikmesriikidel kindlaks määrata konkreetses olukorras vajalikud meetmed. Lõpetuseks, kõnealuseid eesmärke järgiv reform tugevdab märkimisväärselt

komisjoni võimalust kaitsta oma poliitikat kõigil rahvusvahelistel foorumitel, mida ta kavatseb ka aktiivselt teha.

Käesoleva teatisega kutsub komisjon kõiki sidusrühmi üles osalema tulevast veinitoru ühist korraldust käsitlevates avalikes aruteludes, et aidata kaasa ettepanekute koostamisele juba enne käesoleva aasta lõppu.